

Urpo Kangas

PERHE- JA JÄÄMISTÖ-
OIKEUDEN PERUSTEET

Alma Talent
Helsinki 2019

2., uudistettu painos
Juridica-kirjasarjan 29. teos
Copyright © 2019 Alma Talent Oy ja tekijä
Yhteistyössä Lakimiesliiton Kustannus
Kansi: Lauri Karmila
Taitto: NotePad
ISBN 978-952-14-3833-2
ISBN 978-952-14-3835-6 (verkkokirja)
ISSN 1459-7535
BALTO print 2019 Liettua

Anna palautetta kirjasta: kustannustoimitus@almatalent.fi

Tilaa Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteet -kirja Alma Talent Shopista:
shop.almatalent.fi

SAATESANAT

Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteiden toinen painos on tiivis yleisesitys niistä oikeudellisista instituutioista, jotka perinteisen oikeus-systematiikan mukaan luetaan kuuluvaksi perheenjäsenten välisiä oikeudellisia suhteita tarkastelemaan siviilioikeuden osa-alueeseen. Yleisesityksessä instituutioiden systematisointi ja tulkinta vaatii selostettavan ja tulkittavan aineksen karsintaa ankaralla kädellä. Tuloksena on rasteroitu kuva perhe- ja perintöoikeudesta. Rasteroitu kuva koostuu pisteistä, joista yksikään ei yksinään muodosta kuvaa todellisuudesta. Mutta kun pisteitä on riittävästi, sanokaamme vaikkapa 1574, ihminen näkee vain kokonaisuuden, ei enää sen osia. Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteita tarkastelevan kirjan idea on aivan sama. Sen tarkoituksena on muodostaa oikeudenalasta riittävän tarkka kokonaiskuva tarkastelemalla aihetta sopivan kaukaa.

Kirja on tarkoitettu käytettäväksi alan perusoppikirjana, ensimmäisenä johdatuksena jokaiselle, joka haluaa oppia perhe- ja perintöoikeuden yleisten ja erityisten oppien keskeisen sisällön. Kirjan sisältöön tutustuminen ei vaadi laajoja perustietoja oikeusjärjestyksestä tai edeltäviä opintoja oikeustieteestä. Mutta lukijan kannattaa kuitenkin pitää koko ajan mielessä se, että teoksessa, jonka tarkoituksena on esittää perusteet, ei ole mahdollista kuvata aukottomasti oikeusjärjes-

tyksen sisältöä ja erilaisia tulkintakannanottoja. Ensin on opeteltava suuret linjat, haarautuvia polkuja voi tutkia sen jälkeen myöhemmin. Sen vuoksi teoksessa on viitattu runsaasti oikeuskäytäntöön. Lukijan onkin suositeltavaa tutustua oikeustapauksiin erityisesti silloin, kun teoksessa esitetty tulkintakannanotto kaipaa tuekseen lisäargumentteja. Oikeuskäytäntöön tutustuminen ei luonnollisestikaan vapauta lukijaa perehtymästä alan keskeiseen tutkimuskirjallisuuteen. Teoksen lopusta löytyvä lista oheislukemistosta voi olla silloin suureksi avuksi.

Kustannusyhtiö Alma Talent on hyväksynyt teoksen julkaistavaksi *Juridica*-sarjassa, mistä olen suuresti kiitollinen. Kirjan ensimmäinen painos vuodelta 2014 oli jo pahoin vanhentunut, eikä sitä enää olisi voinut tästä syystä käyttää aineopintovaiheen perusoppikirjana. Olin itsekin aidosti hämmästynyt siitä, miten mittavien muutosten kohteena perhe- ja jäämistöoikeus on viime vuosina ollut, vaikka sitä olen työkse- ni läheltä seurannut. Oikeuden pintatason alla oikeuden perusrakenteet ovat kuitenkin pysyneet onneksi suhteellisen vakaina. Niiden hallinta on koko juristin ammattitaidon ydin, yksityiskohdat voivat kadota mielestä vuosien varrella, mutta opin ydinsisältö ei koskaan.

Tämän teoksen kirjoittamisesta ei olisi tullut yhtään mitään ilman sisältöpäällikkö *Arja Lappeteläisen* tukea ja apua. Kiitän Sinua Arja teok- sen toimitustyöstä ja niin saavat kiittää lukijatkin.

Helsingissä 31. päivänä elokuuta 2019

Urpo Kangas

SISÄLLYS

SAATESANAT	V
LYHENTEET	XXVII
I PERHE- JA PERINTÖOIKEUS OIKEUSJÄRJESTYKSEN OSA-ALUEENA	I
I Oikeusjärjestys tutkimuksen ja systematisoinnin kohteena	I
Oikeusjärjestys ja oikeusjärjestelmä	1
Yksityisoikeus ja julkisoikeus	2
2 Perhe- ja jäämistöoikeuden ydinalueet	4
Lapsioikeuden ydinalue ja liittymät	4
Edunvalvontaoikeuden ydinalue ja liittymät	5
Nimioikeuden ydinalue ja liittymät	6
Parisuhdeoikeuden ydinalue ja liittymät	7
Perintöoikeuden ydinalue ja liittymät	9
3 Perhe- ja jäämistöoikeus elämänkaarioikeutena	9
Perheen elämänkaari ja oikeusaseman muutokset	9
Mikä on perhe?	11

4	Oikeudellinen ratkaisutoiminta perhe- ja jäämistöoikeuden alalla	15
	Suuret oikeusjärjestelmät ja oikeuslähdeoppi	15
	Perhe- ja jäämistöoikeuden oikeuslähteet	17
	Perhe- ja perintöoikeudellisen sääntelyn taannehtimattomuus	23
	Pakottava ja tahdonvaltainen oikeus	24
	Tulkintakannanotto oikeudellisena ratkaisuna	26
II	ISYYS, ÄITIYS JA VANHEMMUUS	29
I	Lapsi oikeudessa	29
	Lapsioikeuden kohteesta	29
	Lapsen etu	30
2	Erilaiset vanhemmuudet	32
	Sosiaalinen vanhemmuus	32
	Biologinen vanhemmuus	34
	Adoptiovanhemmuus	35
2	Oletettu ja vahvistettu vanhemmuus	36
	Pater est -olettama	36
	Mater est-olettama	38
4	Vanhemmuuden selvittämisen yleiset periaatteet	40
	Lapsen ja vanhemman välisen sukulaisuussuhteen selvittäminen	40
	Alueellinen kompetenssi	42
	Neuvottelu vanhemmuuden selvittämiseksi	43
	Selvitysjärjestelmän pakottavuudesta	44
5	Vanhemmuuden tunnustaminen	46
	Tunnustamisen käyttöala	46
	Kelpoisuus tunnustamistahdonilmaisun antamiseen	47
	Asianosaisten kuuleminen ja osapuolten edunvalvonta	48
	Tunnustaminen ennen lapsen syntymää	49
	Tunnustamisen vastaanottamisen kieltäytymisperusteet	51
	Tunnustamisen peruuttaminen	52

	Tunnustaminen lapsen syntymän jälkeen	53
	Kuolleen henkilön vanhemmuuden vahvistaminen	54
6	Vanhemmuuden vahvistaminen viranomaispäätöksellä	55
	Toimivaltainen viranomainen	55
7	Aviolapsen tunnustaminen	55
	Tunnustamisen käyttöala	55
	Tunnustamisen hyväksyminen	57
	Muotosäännökset	58
	Tunnustamisen voimaansaattaminen	58
	Tunnustetun lapsen huolto	59
8	Vanhemmuuden vahvistaminen oikeudenkäynnissä	60
	Oikeuspaikka	60
	Kantajat ja vastaajat	60
	Elatusvelvolliseksi tuomittuun kohdistettu isyyskanne	63
	Oikeudenkäynnin vireillepanoa koskevat määräykset	65
	Virallisperiaate oikeudenkäynnissä	66
	Vanhemmuuden vahvistamista koskeva päätös	68
	Oikeudenkäyntikuluvastuu	69
9	Hedelmöityshoito ja vanhemmuus	69
	Hedelmöityshoitolain soveltamisala	69
	Vanhemmuuden vahvistaminen	71
10	Vanhemmuuden kumoaminen	72
	Kumoamisvaihtoehdot	72
	Vanhemmuuden kumoamista koskevan oikeudenkäynnin vireillepano	73
	Kanteen nostamisen määräaika	75
	Alaikäisen puhevallan käyttäminen	77
	Kanneoikeuden rajoitukset	78
	Vanhemmuuden kumoamista koskeva tuomioistuimen ratkaisu	79
	Vanhemmuuden kumoamista koskevan päätöksen sisältö	80

III	ADOPTIO	81
I	Adoption perusajatus	81
	Adoption tarkoitus	81
	Neljä kansallista lakia lapseksiottamisesta	82
	Kansainvälisten adoptioiden oikeudellinen sääntely	84
2	Suomalaisen adoption tyyppitilanteet	88
	Adoptiolapsi ja kasvattilapsi	88
	Aviottoman lapsen antaminen adoptiolapseksi	89
	Perheensisäinen adoptio	90
	Aikuisadoptio	92
3	Adoption oikeusvaikutukset	93
	Adoptiosuhteen oikeusvaikutukset	93
	Adoptiolapsen uskonto	94
4	Adoption edellytykset	95
	Adoptiovanhemmille asetetut vaatimukset	95
	Yhteisadoption rajoitukset	96
	Korvauskielto	98
	Adoptoitavan suostumus	98
	Adoptoitavan vanhempien suostumus	99
	Lapsen etu	100
5	Adoptiomenettely	100
	Pakollinen adoptioneuvonta	100
	Laiton adoptiosuostumus ja laiton adoptionvälitys	102
	Adoptiopäätöksen tekeminen	103
	Muutoksenhaku	104
6	Sovellettavan lain määräytyminen	104
	Lapseksiottamista koskevan lain soveltamisala	104
	Sovellettavan lain vaihtaminen	105
IV	LAPSEN HUOLTO JA LASTENSUOJELU	107
I	Huolto lapsen oikeutena	107
	Lapsipaketista pikkulapsipakettiin	107
	Huoltomuodot	108

Huollon tarkoitus	109
Vanhemmuus ja huoltajuus	112
Huoltajien tehtävät ja yhteistoimintavelvoite	116
Lapsen mielipide ja huoltajien päätöksentekovalta	117
Huollon muuttuva sisältö	118
Huolto ja lapsen oppivelvollisuus	119
Huolto ja lapsen uskontokunta	120
Huolto ja lapsen asuminen	121
Huolto ja lapsen kansalaisuus	123
Huolto ja lapsen nimi	124
Huolto ja lapsipotilas	125
Huoltoa koskevan asian ratkaiseminen sopimuksella	126
Huoltoa koskeva tuomioistuimen päätös	129
Sopimus lapsen asumisesta ja tapaamisoikeudesta	132
Tuomioistuimen ratkaisu lapsen asumisesta ja tapaamisoikeudesta	134
2 Tapaamisoikeus- ja huoltosabotaasit	136
Huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpano	136
Lapsikaappaus	138
Muut täytäntöönpanoa koskevat säännökset	141
3 Lastensuojelu	142
Lastensuojelun tarkoitus ja voimavarat	142
Lapsen etu ja lapsen mielipide lastensuojeluasioissa	144
Lastensuojelupalvelujen tuottamisvelvollisuus	146
Lastensuojeluilmoitus	147
Lastensuojelun toimintamuodot	149
Huostaanotto ja kiireellinen sijoitus	150
Huostaanotetun lapsen huolto	152
Yhteydenpidon rajoittaminen ja muut rajoitukset sijaishuollossa	154
Huostaanoton päättyminen ja jälkihuolto	157

V	LAPSEN NIMI	159
I	Etunimi	159
	Nimivelvoite	159
	Etunimivelvoite	160
	Nimenantovalta	161
	Etunimien ilmoittaminen ja ottaminen	162
	Etunimen hyväksymisen objektiiviset edellytykset	163
	Etunimen subjektiivinen sopimattomuus	164
	Vakiintuneen nimikäytännön mukainen etunimi	166
	Nimen kirjoitusasu	168
	Viiden nimen sääntö	170
	Patronyymi ja matronyymi	171
	Sisarusten etunimien erinimisyysperiaate	172
	Kokonaan uusi etunimi	172
2	Lapsen sukunimi tai sukunimiyhdistelmä	172
	Lapsen sukunimen määräytyminen	172
	Toisen puolison sukunimi tai sukunimiyhdistelmä lapsen sukunimenä	174
	Avoliitossa syntyneen lapsen sukunimi	175
	Adoptiolapsen sukunimi	177
VI	LAPSEN ELATUS	179
I	Lapsen elatus lainsäätäjän pääsärkynä	179
	Lainsäädäntömallit	179
	Lapsen oikeus elatukseen	181
	Vanhempien elatusvastuu	184
2	Elatusavun suorittaminen ja vahvistaminen	188
	Toistuvaissuoritteinen ja kertasuoritteinen elatusapu	188
	Elatusvelvolliset vanhemmat	192
	Elatusavun vahvistamistavat	193
3	Vahvistettu elatusapu ja vahvistamisen jälkeiset muutokset	195
	Elatusapu ja yhteiskunnan muutos	195

Elatusavun muutoskynnys	196
Elatusapu ja elinkustannusindeksi	198
Elatusavun palauttaminen	199
Elatusavun vanhentuminen	200
Elatustuki	200
4 Lapsen elatus ja huostaanotto	202
Vanhempien elatusvelvollisuus ja lapsen huostaanotto	202
Kunnan oikeus periä laskennallinen elatusapu	203
Huostaanotto ja lapsilisä	203
VII EDUNVALVONTAOIKEUS	205
I Edunvalvontaoikeus yksilön oikeuksien ja kelpoisuuksien suojana	205
Edunvalvonnan tarkoitus	205
Oikeudelliset kelpoisuudet	206
Edunvalvontaoikeuden ydinsisältö	207
2 Edunvalvojat	208
Alaikäisen lakimääräinen edunvalvonta	208
Edunvalvojan sijainen	210
Eriytynen edunvalvoja	211
Täysi-ikäisen edunvalvonta	213
Edunvalvontajärjestelmän voimavarat	217
3 Vajaavaltainen päämies	219
Vajaavaltaisen asema	219
Vajaavaltaisen testamentintekokelpoisuus	219
Vajaavaltaisen vähimmäistoimikelpoisuus	220
Vastikkeettomat oikeustoimet ja vajaavaltainen	222
4 Edunvalvojan yleinen ja erityinen kelpoisuus	224
Edunvalvojan tehtävät	224
Edunvalvojan esteellisyys edustaa päämiestään oikeustoimessa	226
Sisarusten edustaminen perinnönjaossa	227
Perinnönjaon sisällön aiheuttama esteellisyys	227

Esteellisyys ja oikeustoimen luvanvaraisuus	228
Läheisysesteen torjuminen	229
5 Edunvalvonta ja omaisuuden suoja	230
Päämiehen omaisuuden disponointikontrolli	230
6 Luvanvaraiset oikeustoimet	233
Kiinteistöä koskevat oikeustoimet	233
Maanvuokraoikeuden luovuttaminen	234
Käyttöoikeudesta määrääminen	234
Alaikäisen omistaman kiinteistön vuokrasopimus	235
Kiinteistön pitkäaikainen vuokrasopimus	235
Kiinteistön panttaus	235
Irtaimen omaisuuden panttaus	236
Arvo-osuuden panttaus	236
Elinkeinotoiminnan harjoittaminen	236
Avoimen tai kommandiittiyhtiön perustaminen	237
Rahalaina	237
Sijoituspalvelulaissa tarkoitetut rahoitusvälineet	237
Asunto-osakkeiden ja asumisoikeusasunnon vaihdanta	238
Asunnon vuokraaminen	
Metsän myynti	239
Ainesosien irrottaminen kiinteistöltä	239
Lainan ottaminen	239
Vekselisitoumuksen antaminen	239
Takaukseen meneminen päämiehen puolesta	240
Sopimus kuolinpesän yhteishallinnosta	240
Perinnöstä luopuminen päämiehen puolesta	240
Päämiehelle kuuluvan perintöosuuden luovutus	241
Kuolinpesän yhteishallintotoimet	
Sopimusjako ja -erottelu	244
Luvanvarainen toimitusjako	244
Omaisuuden ositus ja erottelu	245
Digi- ja väestötietoviraston lupapäätöksen hakeminen, noudattaminen ja sivuuttaminen	246

7	Luvan hankkimisesta vapautetut oikeustoimet	246
	Hoitosuunnitelman mukainen metsänmyynti	247
	Kiinteistön halkominen ja lohkominen	247
	Yhteisomistussuhteen purkaminen	247
	Opintolaina	247
	Obligaatiot	248
	Pörssiosakkeet	248
	Sijoitusrahasto-osuudet	248
	Palvelujen turvaamiseksi hankittavat osakkeet	248
	Legaatin täyttäminen	248
	Vallintasuostumus avioliittolain mukaan	249
	Omaisuu den myyminen pesänselvittäjähallinnon aikana	250
	Omaisuu den realisoiminen tuomioistuimen luvalla	
	perinnönjaon toimittamiseksi	251
	Toimitusositus, -erottelu ja jako	251
8	Päämiehen omaisuuden hallinnon kontrolli	252
	Holhousasioiden rekisteri	252
	Lakimääräiset edunvalvojat ja alaikäisen päämiehen	
	omaisuuden ilmoituskynnys	252
	Täysi-ikäinen päämies ja omaisuusluettelo	253
	Omaisuusluettelon minimisisältö	253
	Lakimääräisen edunvalvojan vuositili	253
	Tilikausi	254
	Vapautus vuositilivelvollisuudesta	254
	Lakimääräisen edunvalvojan kuolema ja	
	päätöstilivelvollisuus	255
	Yhteishuollossa olevan lapsen toisen huoltajan kuolema	256
	Lakimääräisen edunvalvojan tehtävän päättyminen	
	lapsen ollessa alaikäinen	256
	Edunvalvojan vapauttaminen tehtävästään	256
	Päämiehen omaisuus erillisvarallisuutena	257
	Päämiehen omaisuusmuutokset kahden vuositilin välillä	258
	Vuositilin ja päätöstilin sisältömääräykset	258

Edunvalvojan kulut ja palkkio	259
Päätöstilistä tehtävät huomautukset	260
Tilintarkastuksen sisältö	261
Uhkasakko ja teettämishukka	261
Edunvalvojan ja holhousviranomaisen vahingonkorvausvelvollisuus	262
Päämiehen kuolema	263
9 Edunvalvontavaltuus	263
Valtuutus	263
Edunvalvontavaltuutuksen käyttöala	265
Valtakirjan muotomääräykset	266
Edunvalvontavaltuutuksen voimaantulo	267
Edunvalvontavaltuutetun toimivalta	269
Edunvalvontavaltuutetun toiminnan valvonta	270
VIII AVIOLIITTO	273
I Avioliiton solmiminen	273
Oikeus avioliiton solmimiseen	273
Kihlaussopimus	275
Avioliiton esteet	277
Avioliiton esteiden tutkinta	278
Vihkiminen	279
Putatiiviliitto	281
Lumeavioliitto	281
2 Yhteiselämän lopettaminen, avioero ja lähestymiskielto	284
Yhteiselämän lopettaminen	284
Avioero	286
Avioero ilman harkinta-aikaa	289
Avioeron liitännäisvaatimukset	290
Lähestymiskielto	290
3 Elatusvelvollisuus	292
Yksityisoikeudellisen elatuksen sääntely	292
Elatusapua koskeva sopimus	294

Elatusapu lainvoiman saaneen avioeron jälkeen	294
Elatusavun muuttaminen	297
4 Puolison sukunimi tai sukunimiyhdistelmä	298
Sukunimen ja sukunimiyhdistelmän säilyttäminen vihitäessä	298
Puolisoiden yhteinen sukunimi ja sukunimiyhdistelmä	
Avopuolisoiden sukunimiratkaisu	301
Puolisoiden erilaiset sukunimet ja sukunimiyhdistelmät	301
Sukunimiyhdistelmästä luopuminen	302
Kahdesta sukunimestä muodostettu puolisoitten uudissukunimi	302
Sukunimen muuttaminen avioliiton purkauduttua	303
5 Avioliittolain varallisuusjärjestelmä	304
Aviovarallisuusjärjestelmän rakenneperiaatteet	304
Omaisuuksien erillisyyden varaan rakentuva aviovarallisuusjärjestelmä	305
Avioliiton aikana ansaitun ja saadun omaisuuden yhteisyyden varaan rakentuva järjestelmä	305
Elämänkaarivarallisuuden yhteisyyden järjestelmä	306
Omaisuuksien erillisyyksien avioliiton aikana ja osittain avioliiton purkauduttua	306
Ansio-omaisuuden yhteisyyden järjestelmä	307
Aviovarallisuusjärjestelmän syvärakenne ja oikeudenmukaisuus	308
Monikuluttuuriset avioliitot ja sovellettava aviovarallisuusjärjestelmä	314
Aviovarallisuusasetus ja parisuhdevarallisuusasetus	315
Suomen voimassa olevan aviovarallisuusjärjestelmän perusratkaisut	317
Avio-oikeus	318
Tasinko	319
Avio-oikeuden ajallinen ulottuvuus	319
Avio-oikeudesta suoraan lain nojalla vapaa omaisuus	322

	Avio-oikeudesta määrääminen lahjakirjassa tai testamentissa	323
	Avioehtosopimus	326
	Avioehtosopimuksen muoto	330
	Avioehtosopimuksen rekisteröinti	331
	Avio-oikeuden yksipuolinen poistaminen	332
	Surrogaattiperiaate ja omaisuuden tuotto	332
6	Omistusoikeus avioliitossa	333
	Omistajansaanto	333
	Nimiperiaate	334
	Irtaimen omistajaolettama	335
	Avio-oikeus ja avio-osa	335
7	Vallintasäännökset	336
	Hallintaoikeus ja vallintaoikeus	336
	Kiinteän ja siihen rinnastuvan omaisuuden vallinta	338
	Kiinteistöä koskevan vallintasuostumuksen sisältö	340
	Irtaimen omaisuuden vallinta ja vallintasuostumus	343
	Vallinnanrajoitusten kesto	348
	Vallinta puolison kuoleman ja osituksen välisenä aikana	348
	Vallinnanrajoituksia täydentävät suojasäännökset	350
	Omaisuuden arvonmuutokset ositusperusteen syntymisen ja osituksen välisenä aikana	352
8	Velkasuhteet	354
	Velkavastuun perusteet	354
	Elatusvelka	355
	Yhdessä tehty velka	356
	Puolison palkkasaatavat toiselta puolisolta	358
	Puolisoiden keskinäiset velkasuhteet	360
9	Puolisoiden väliset oikeustoimet	362
	Puolisoiden väliset lahjat	362
	Osituksen esisopimus	365
10	Omaisuuden ositus	368
	Ositussäännösten tarkoitus	368
	Osituksen toimittamistavat	369

Ositusmenettelystä	373
Osituksen muutosäännökset	374
Pesänjakajan toimivalta ja tehtävät	375
Osituksen sisältöön vaikuttavien ratkaisujen tekeminen	376
Osituksen toimittaminen	378
Netto-omaisuuden määrittäminen	381
11 Velkojen kattaminen omaisuuden osituksessa	381
Kattaminen laskennallisena toimituksena	381
Velkojen kattamisjärjestys	383
Nollasääntö	385
Yhteisen säästön toteaminen	385
12 Vastikkeet	387
Vastikesäännöstön tavoite ja vastikelajit	387
Omasta omaisuudesta annettava vastike	388
Yhteenlasketusta säästöstä annettavat vastikkeet	389
Hukkaamisvastike	389
13 Avio-osan ja tasingon toteaminen	392
Tasingon suuruuden määrittäminen	392
Tasingon maksaminen	392
Tasinkoprivilegi	393
Puolison konkurssi	395
Otto-oikeudet	395
Tasinko-oikeuden menettäminen	396
Tasingon maksamista koskevat yleisperiaatteet	396
14 Omaisuuden erottelu	400
Erottelusäännöt	400
Erottelyn muutosäännökset	400
15 Osituksen sovittelu	401
Yleiset edellytykset	401
Sovittelukeinot	403
Sovittelun vaatiminen	405
16 Toimitetun osituksen riitauttaminen	406
Riitauttamiskeinot	406

Osituksen mitättömyys	407
Osituksen moite	407
Osituksen moite eri oikeusasteissa	412
IX AVOLIITTO	415
I Erityislailla sääntelemätön avoliitto	415
Kahdenlaisia avoliittoja	415
Puolisoiden varallisuussuhteet erityislailla sääntelemättömässä avoliitossa	417
Avoliitto sopimussuhteena	420
Avoliiton purkautuminen	424
Avoliiton purkautuminen kuoleman johdosta	427
2 Erityislailla säännelty avoliitto	429
Erityislailla säännellyn avoliiton tunnusmerkistö	429
Avoliiton purkautuminen avopuolisoiden eläessä	431
Avopuolisoiden ja heidän lastensa sukunimi tai sukunimiyhdistelmä	432
Avoliiton varallisuus oikeudelliset oikeusvaikutukset	
Sopimusvapaus ja sen rajat avoliitossa	434
Omaisuu den erottelun vapaaehtoisuus	435
Pesänjakajan toimittama omaisuuden erottelu	437
Korvaus yhteisesti omistetun esineen käytöstä avoliiton purkaututtua	439
Avopuolison oikeus hyvitykseen	439
Hyvityksen vaatiminen kanteella	445
Lakisääteisen avoliiton purkautuminen kuoleman johdosta	447
X PERINTÖOIKEUS	449
I Oikeudesta saada perintö	449
Perusedellytykset lakimääräiselle perimykselle	449
Perittävän ja perillisen samanaikainen kuolema	451
Vastavuoroisuusperiaate	452

2	Rintaperillisten perillisryhmä	452
	Perimysjärjestys ja sijaantuloperiaate	452
	Perinnön jakautuminen perillisten kesken	454
	Adoptio ja perintöoikeus	455
3	Lesken asema	457
	Lesken oikeus hallita jäämistöä jakamattomana	457
	Lesken perintöoikeus	458
4	Toinen ja kolmas parenteeli	462
	Vanhempien oikeus periä oma lapsensa	462
	Puolisukuisten perintöoikeus	462
	Isovanhempien oikeus periä lapsenlapsi	462
	Lakimääräisen perillispiirin raja	463
5	Perimyksen esteet	463
	Yleiset esteet	463
	Perinnöttömäksi tekeminen	464
	Lesken jäämistöoikeudellisen suojan esteet	465
6	Perillisen ja testamentinsaajan oikeuden vanhentuminen	466
	Kymmenen vuoden pääsääntö	466
	Vanhentuminen erityistilanteissa	468
	Perinnön vastaanottaminen	469
7	Valtion oikeus jäämistöön	469
	Kruununperintö	469
	Omaisuuuden edelleenluovutus	470
8	Perunkirjoitus	472
	Perunkirjoituksen aika ja paikka	472
	Perunkirjoituksen toimituttamisvelvolliset	472
	Perukirjan toimittaminen Verohallinnolle	474
	Perukirjan toimittaminen Digi- ja väestötietovirastoon	477
	Perunkirjoituksen laiminlyönti, puutteellinen perukirja ja laiminlyönnit täydennysselvityksen antamisessa	477
	Perukirjan julkinen luotettavuus	477
	Perintöveron määrääminen	478

9	Kuolinpesän yhteishallinto	482
	Kuolinpesän osakkaat	482
	Yhteishallintoperiaatteen sisällöstä	484
	Sopimukseen perustuva kuolinpesän yhteishallinto	486
10	Kuolinpesän virallisselvitys	487
	Virallisselvityksen käynnistäminen	487
	Hakemus pesänselvittäjän määräämiseksi	488
	Kenet voidaan määrätä pesänselvittäjäksi?	490
	Pesänselvittäjän tehtävät	491
	Jäämistöomaisuuden haltuunotto	492
	Sopimus velkojien kanssa	492
	Pesänselvittäjän prosessivaltuus	492
	Pesänselvittäjän oikeus määrätä jäämistöön kuuluvasta omaisuudesta	493
	Jakokuntoon saattaminen	495
	Ylivelkainen kuolinpesä	495
	Pesänselvittäjän vapauttaminen ja erottaminen	497
	Pesänselvittäjän tehtävän päättyminen lainvoimaiseen jakoon	498
	Tilivelvollisuus	498
	Pesänselvittäjän vastuu	499
	Pesänselvityskustannukset ja pesänselvittäjän palkkio	499
11	Testamentin toimeenpanija	500
	Perittävän antamat määräykset pesän hallinnosta	500
	Testamentin toimeenpanijan toimivalta	501
12	Lesken oikeus hallita jäämistöä jakamattomana	501
	Lesken ja rintaperillisten suhde	501
	Jakamattomuuden kohde	502
	Lesken määräämisvallasta	504
	Käyttöoikeuden alaisen omaisuuden omistajan asema	506
	Lesken vähimmäissuoja ja perinnönjako	507
13	Lesken perintöoikeus	509
	Lesken ja toissijaisten perillisten suhde	509
	Lesken asema selvitettyssä pesässä	510

Pesänjako lesken eläessä	511
Pesänjako lesken kuoleman jälkeen	513
Arvomääräisen pesäosuuden suuruuteen vaikuttavia sääntöjä	515
Puolisoiden keskinäinen testamentti ja pesänjako	517
14 Perillisasemaa koskevista oikeustoimista perittävän eläessä	518
Positiivinen perintösopimus	518
Kuolemanvaraislahja	519
Ennakkoluopuminen	519
Sopimus elossa olevan henkilön jäämistön jaosta	522
Vastaisen perintö- tai esineosuuden luovutus	522
15 Perillisasemaa koskevista oikeustoimista perittävän kuoltua	523
Jälkiluopuminen	523
Perintöosuuden luovutus	526
Pesäosuuden ulosmittaus	529
16 Perintökaaren velkavastuujärjestelmä	530
Velkojen voimassa pysymisen periaate	530
Osakkaan velkavastuu	530
Edunvalvonnan piiriin kuuluvan osakkaan asema	532
Julkinen haaste velkojille	532
Palautusvastuu	533
17 Ennakkoperintö	533
Ennakkoperinnön käsite	533
Ennakkoperintöolettamat	536
Koulutuskustannukset ja ennakkoperintö	536
Ennakkoperintöomaisuuden arvostus	537
Ennakon vähentämistä koskeva pääsääntö	538
Yhteiselle rintaperilliselle annettu ennako	538
Lapsipuolelle annettu ennakkoperintö	539
Ennakkoperintö jäämistöosituksessa	539
Ennakkoperinnön vähentämistä koskeva yleisohje	540
Ennakon saajan täydentämisvelvollisuus ja ennakon vähentäminen perinnönjaossa	541

Laskennallista perintöosaa pienempi ennakkoperintö	542
18 Lakiosa	543
Lakiosasuojajärjestelmä	543
Reaalisen jäämistön määrittäminen	544
Lakiosajäämistöön tehtävät laskennalliset lisäykset	545
Lakiosavaateen toteuttamisesta	548
Lesken vähimmäissuoja ja rintaperillisen lakiosa	550
Lakiosailmoitus	551
Suhteellinen lakiosa	553
Arvomääräinen lakiosa	554
Testamenttiehto ja arvomääräisen lakiosan järjestelmä	555
Legaatinsajaan ja yleisjälkisäädöksen saajan vastuu arvomääräisen lakiosan suorittamisesta	555
Lakiosan maksaminen rahassa jäämistöön kuulumattomilla varoilla	557
Yleisjälkisäädöksen saajien keskinäinen vastuu arvomääräisen lakiosan suorittamisesta	557
Lakiosaa vastaavan arvomäärän suuruus	558
Rintaperillisen oikeus saada lakiosansa jäämistöstä	559
Rahasuorituksen kieltäminen testamentissa	559
Lakiosan täydennyskanne	560
Täydennyksen suuruus	561
19 Perinnönjako	562
Sopimusjako ja toimitusjako	562
Jaon aloittaminen	563
Pesänjakajan määrääminen	564
Pesänjakajan tehtävistä	566
Jakomenettely	571
Edunvalvonta perinnönjaossa	571
Vajaavaltaisen oikeutta koskeva sopimus toimitusjaossa	572
Vajaavaltaisen ja edunvalvojan eturistiriita	573
Jakoehdotuksen esittäminen holhousviranomaiselle	573
Perinnönjaon muoto	574
Perinnönjaon sisältö	577

Perinnönjaon mitättömyys, moite ja täydentäminen	580
Omaisuu den luovuttaminen jako-osakkaille	582
Pesänjakajan vastuu ja jakopalkkio	583
XI TESTAMENTTIOIKEUS	585
I Testamentti tahdonilmaisuna	585
Testamentin määritelmä	585
Testamentin muoto	585
Testamentin todistaminen	586
Testamentin tekijän ikä	588
Testamentin tekijän terveydentilan vaikutus testamentintekokelpoisuuteen	588
Yleiset edellytykset	589
Sijaantulo-oikeus	589
Testamentti kihlatulle, puolisol le tai avopuolisol le	591
2 Testamenttiluokitukset	591
Yleisjälkisäädökset ja erityisjälkisäädökset	591
Määräämisvallan laajuuteen perustuva luokittelu	593
Täysi omistusoikeustestamentti	594
Rajoitettu omistusoikeustestamentti	595
Käyttöoikeustestamentti	596
Tuotto-oikeustestamentti	599
3 Testamentin selvitysprosessi	599
Selvitysprosessin tarkoitus	599
Testamentin saajan velvollisuudet	600
Tiedoksiantomenettely	600
Testamentin hyväksyminen	601
4 Testamentin tulkinta	602
Tulkintaperiaatteet	602
Ristiriitaisten testamenttimääräysten toimeenpano	604
5 Testamentin peruutus	604
Testamentin muodossa tapahtuva peruutus	604
Testamentin vapaamuotoinen peruutus	606

6	Testamenttikanteet	607
	Kannetyypit	607
	Testamentin moite	609
	Moiteperusteet	610
	Testamentin tulkintakanne	613
	Peruuttamiskanne	613
	Ineksistenssikanne	614
	Kanne puuttuvan testamenttausvallan johdosta	615
	Testamentin saajien välinen oikeudenkäynti	615
XII	OSITUKSEN, PERINNÖNJAON JA HYVITYKSEN OIKAISU	617
	Jaossa sivuutettu perillinen ja testamentin saaja	617
	Oikaisun yleiset edellytykset	620
	Sopimukseen perustuva oikaisu	623
	Pesänselvittäjän määrääminen oikaisua varten	624
	Laskennallinen palautusvastuu	626
	Jakoon palautettava omaisuus	626
	Reaalinen palautusvastuu	626
	Arvomääräinen palautusvastuu	627
	Yksilöllinen palautusvastuu	628
	Palautusvelvollisuuden sovittelu	629
	Sovittelukynnykset	631
	Sovitteluharkinta	636
	Sopimukseen perustuva palautusvelvollisuus	637
	Pesänselvittäjän päätökseen perustuva palautusvelvollisuus	639
	Tuomioistuimen päätökseen perustuva palautusvelvollisuus	641
	Perinnönjaon oikaisujako	641
	OHEISLUKEMISTO	645
	OIKEUSTAPAUSHAKEMISTO	653
	ASIAHAKEMISTO	661